

Trampes i paranys

Algú se sent inclinat a rebutjar el substantiu trampa considerant que en català ja disposem de la forma més característica —és a dir, exclusiva de la nostra llengua— parany. Efectivament, del verb parar hem obtingut el derivat parany, que tant designa l'objecte material consistent en un giny per a caçar animals com l'acció amb què volem comprometre algú, fer-li fer un mal pas, dominar-lo, etc. Però el fet de disposar d'aquest mot tan propi no significa que hagi d'ésser il·lícit l'ús de trampa. Aquest nom, i la seva variant trapa, són formes d'origen onomatopèic existents a diverses llengües occidentals i cobreixen un camp de significació força ampli. Els qui rebutgen trampa a causa de l'existència de parany no dirien, suposem, parlant d'un jugador de cartes, que sempre «fa paranys».

Trampa i parany, doncs, són generalment intercanviables quan es tracta de les aplicacions a què ens hem referit més amunt; encara que el Fabra indica que trampa designa especialment el parany consistent en una excavació coberta amb alguna cosa que la dissimula i que s'enfonsa en posar-s'hi al damunt l'animal. Diversos paranys especialitzats tenen encara altres denominacions específiques: el cep (per a caçar llops, guineu, etc), la ratera (rates i ratolins, és clar) i el llaç, caracteritzat per la seva forma, i que és un mot que fem servir també en sentit figurat: El pobre xicot va caure al llaç. Notem que parany és un mot ingrat de fer servir amb el verb parar. Nosaltres, si més no, optariem sense vacillar per Li van parar una trampa (o un llaç), en lloc de Li van parar un parany.

Alguns altres mots, encara, concorren en el mateix camp de significació; com emboscada (que no cal que sigui necessàriament en un bosc) i aguait (fr. «guet-apens»). Aquí sí que cal rebutjar decididament el barbarisme «assetxança» que —paraula!— més d'un cop hem sentit. El verb del castellà «acechar» es pot traduir per estar a l'aguait.

Albert Jané